

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

16 травня – 22 травня 2025 р.

послуги доступнішими для малого бізнесу та фізичних осіб. Значного значення набуває також співпраця банків і небанківських установ з державними програмами підтримки, що створює основу для стимулювання економічної активності, забезпечення соціальної підтримки та спрямування фінансових ресурсів у пріоритетні сектори економіки. Усе це формує позитивні перспективи для фінансового посередництва, зокрема через посилення ролі інновацій, міжнародного партнерства та регуляторної стабільності.

Однак, попри позитивні зрушення, фінансове посередництво в Україні стикається з низкою викликів. До основних проблем належать нестабільність нормативно-правової бази, що ускладнює довгострокове планування для фінансових установ; низький рівень довіри населення до фінансових організацій, що є наслідком попередніх економічних потрясінь і фінансових шахрайств; обмежений доступ до фінансування для малого та середнього бізнесу через високі вимоги до позичальників; а також недостатній рівень фінансової грамотності, що обмежує ефективне використання фінансових продуктів. Ці виклики потребують комплексного підходу з боку держави, регуляторів та самих фінансових установ для створення більш стабільного, прозорого та інклюзивного фінансового середовища, здатного забезпечити стійке економічне зростання.

Література:

1. Maslyhan O., Liba N., Korolovych O., Vovchenko O. and Kvasnytska R. (2022) *Modelling the Performance of the Financial Market. Economic Affairs*, no. 67(04), pp. 631–642. DOI: 10.46852/0424-2513.4.2022.29.

2. Огляд небанківського фінансового сектору. Березень 2025 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2025-03.pdf?v=13

УДК 331.5:355.02

*А.І. Пелюшенко, А.С. Безлуцька, студентки групи 201-ЕО
Науковий керівник – А.Д. Глушко, к.е.н., доцент
Національний університет
«Полтавська Політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ТЕНДЕНЦІЇ НА РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Ринок праці є найбільш чутливим індикатором змін, що відбуваються в соціально-економічній системі країни. Значна частина українців втратила роботу і засоби до існування, через що була змушена стати внутрішньо переміщеними особами або виїхати за кордон. Водночас інша частина населення продовжувала працювати, незважаючи на постійні обстріли, відключення електроенергії та руйнування критичної інфраструктури. У

таких складних умовах ринок праці був змушений змінюватися, пристосовуватись до нових викликів, ставати більш гнучким і адаптивним, враховуючи невизначеність та тривалість війни [1]. Поточну ситуацію можна описати як кризову, адже вона супроводжується високим рівнем безробіття, зменшенням виробництва, а також потребою в оперативній перекваліфікації працівників і перебудові всієї системи зайнятості.

Війна призвела до значного погіршення ситуації на ринку праці, зокрема до зростання безробіття та поширення неформальних форм зайнятості. Національний банк України прогнозував спад економіки на 33,4% у 2022 році. За інформацією Міжнародної організації праці, з кінця лютого 4,8 мільйона українців залишилися без роботи. Більшість вакансій значно скоротилося в різних сферах [2]. Військовий конфлікт не тільки призвів до міграції робочої сили за кордон, але й до втрат серед кваліфікованих працівників, що також погіршило ситуацію на ринку праці.

Серед вакансій спостерігається зміна пріоритетів. Наприклад, найбільше пропозицій з'явилося у сфері торгівлі та продажу. Продавці та касири завжди мали попит, але зараз, через відкриття магазинів з товарами першої необхідності, кількість таких вакансій значно зросла, і вони складають 42% від усіх пропозицій на ринку праці. Найбільше вакансій на сьогоднішній день представлені у таких галузях, як сільське господарство, медицина, фармацевтика, видобуток корисних копалин і фінанси. Водночас зникла потреба в керівних посадах та топ-менеджерах [3]. Зараз зростає попит на робітничі спеціальності, тому багато людей змушені переорієнтуватися з офісної роботи на більш технічні професії.

У умовах війни дистанційна та гібридна робота стали важливими для збереження продуктивності при обмеженій мобільності та безпеці. Багато компаній перейшли на онлайн-платформи (Zoom, Teams), що дозволяє зберегти робочі процеси навіть за умов порушення логістичних зв'язків. Це особливо стосується ІТ-сектора та компаній, що активно цифровізуються [4]. Також працівники поєднують офісну та дистанційну роботу, що дає гнучкість, працювати з дому, коли це безпечно, та в офісі – коли потрібно. Це підвищує задоволення працівників і знижує ризики.

Умови війни суттєво впливають на формат трудових відносин і рівень оплати праці:

1) скорочення та зупинка бізнесу: через руйнування, релокацію та економічну нестабільність багато компаній зменшують обсяги виробництва, звільняють працівників або взагалі припиняють діяльність. Це призводить до зростання безробіття;

2) зменшення зарплат: у секторах, де бізнес продовжує працювати, часто відбувається оптимізація витрат, у тому числі шляхом зниження зарплат або переведення працівників на часткову зайнятість;

3) зростання зарплат у критичних сферах: водночас в окремих галузях спостерігається стабільний попит на працівників і навіть підвищення оплати, через високий рівень навантаження або дефіцит кадрів;

4) неформальна зайнятість і гнучкі форми праці: через нестабільність частіше укладаються короткострокові договори, використовуються проєктні чи тимчасові форми зайнятості, зростає неформальний сектор [5, 6].

Отже, війна спричинила кризу на ринку праці: зросло безробіття, знизилася зарплата, змінилася структура зайнятості. Водночас ринок адаптується – розвиваються дистанційна робота, попит зміщується до критичних галузей. Ситуація потребує гнучкості та підтримки нових форм працевлаштування.

Література:

1. Черьомухіна, О., & Чалюк, Ю. (2022). Ринок праці під час війни: стан та перспективи. *Економіка та суспільство*, (46). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-24>
2. Hlushko A.D. *Conceptual principles of reforming the tax system of Ukraine in the conditions of European integration. Prospects for the development of finance in the conditions of European integration of Ukraine: monograph*. Tallin: Estonia, IRETC MTÜ, 2022. P. 120–148.
3. Пищуліна О.І., Маркевич К. В. Ринок праці в умовах війни: основні тенденції та напрями стабілізації. 2022. 21 с. DOI: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf>.
4. Onyshchenko, S. V., Maslii, O. A., Hlushko, A. D. (2021). *Digital transformation of small business as a necessary condition for its development during the pandemic. Academic and university science – results and prospects: a collection of scientific articles based on materials of the XIV International Scientific and Practical Conference, December 9, 2021. Poltava: PoltNTU, 42–45.*
5. Глушко А.Д. Регуляторні важелі й інструменти на ринках досконалої та недосконалої конкуренції. *Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»*. 2010. Випуск 7 (26). Частина 4. С. 92–10.
6. Склярук Т. М., Нестер О. В. Тенденції ринку праці України в умовах війни. 2024. DOI: <https://dsim.khmnpu.edu.ua/index.php/dsim/article/view/257>. (дата звернення: 02.05.2025)